

תוכן עניינים

1	שער ראשון: כללי
1	פרק א': החשיבות בעריכת צוואה
3	פרק ב': מהי צוואה
5	פרק ג': מצווה לקיים דברי המת
7	פרק ד': עיקרון תום-הלב
7	1. כללי
9	2. עיקרון "תום-הלב" ו"זעקת ההגינות"
10	3. דיני צוואות
15	פרק ה': צורות הצוואה - סעיף 18 לחוק
19	פרק ו': חופש לצוות - סעיף 27 לחוק
21	פרק ז': הצוואה מעשה אישי - סעיף 28 לחוק
23	פרק ח': ביטול על-ידי המצווה - סעיף 36 לחוק
23	1. מבוא
23	2. "ביטול במפורש באחת הצורות לעשיית צוואה"
25	3. "השמדת הצוואה"
26	4. ביטול מכללא
27	5. ביטול הביטול
27	6. המנוחה לא ביטלה את הצוואה על-ידי השמדתה (או על-ידי אחת הדרכים האחרות שבחוק) - הערעור נדחה
34	7. האם ניתן, לצורך מתן תוקף לביטול הצוואה, לעשות שימוש בהוראות סעיף 25(א) לחוק הירושה?
42	8. הדרישה, כי הצוואה תתורגם למנוח שלא מבין את שפת הצוואה, הוכרה בפסיקה כדרישה מהותית
44	9. האם הצוואה בוטלה כדבעי אם לאו?
44	10. כלום הצהרת מצווה על ביטול צוואתו, שנעשתה בתצהיר בפני עד אחד בלבד - עורך-הדין שלפניו נחתם התצהיר - מהווה "ביטול במפורש" כדין של הצוואה?
96	11. תצהיר הביטול נעשה בדרך של "מעין צוואה" ועונה על התנאים הצורניים הנדרשים בסעיף 20 לחוק הירושה
97	12. העובדה שהצוואה לא בוטלה בדרך בה נעשתה (בעדים) אינה פוגמת בתוקפו של הליך הביטול
109	פרק ט': ביצוע ותקנות - סעיף 160 לחוק
111	פרק י': הדרכים בהן ניתן להוכיח אודות זהות החותם
113	שער שני: נטלי הוכחה בדיני צוואות
113	פרק א': הכלל

פרק ב': החריג	115
פרק ג': דוגמאות מהפסיקה	117
1. התאריך שנרשם אינו נכון ואינו תואם את מועד חתימת הצוואה	117
2. כאשר מדובר בצוואה בכתב יד, מוטל על המבקש לקיימה נטל הראיה להוכיח, למעלה מכל ספק, כי מדובר במסמך שנכתב כולו בכתב ידו של המצווה	117
3. חוות-דעתו של המומחה לכתבי יד לא סיפקה מענה לשאלה האם המסמך נכתב על-ידי המנוח	120
4. הצוואה אינה נושאת תאריך	122
5. משלא נטען כי נפלו פגמים צורניים בצוואה הנטל להוכיח את עילות ההתנגדות מוטל כולו על כתפי הנתבע	122
שער שלישי: צוואה בכתב יד - סעיף 19 לחוק	125
פרק א': כללי	125
פרק ב': מיקומה של חתימת המצווה	129
פרק ג': צורת החתימה	131
פרק ד': צוואה הנושאת מספר תאריכים	133
פרק ה': עריכת צוואה בכתב יד - בעד ונגד	135
פרק ו': תיקון בכתב ידו של מצווה, אשר נעשה על גבי צוואה מודפסת מהווה תיקון כדין לצוואה המקורית אשר נעשה בדרך של עשיית צוואה בכתב יד	137
פרק ז': מומחה לכתב יד - זיוף צוואה	139
פרק ח': הפקדת צוואה בכתב יד או בעדים - סעיף 21 לחוק	149
פרק ט': קיום צוואה על-אף פגם או חסר בצורתה - סעיף 25 לחוק הירושה	151
1. כללי	151
2. סעיף 25 לחוק הירושה לא נועד ליצור דרך חדשה של עריכת צוואה, אלא מאפשר קיום צוואה על-אף פגם או חסר בצורתה	155
3. אימתי לא ניתן להתגבר על פגם בצוואה בכתב יד באמצעות הוראת סעיף 25 לחוק הירושה?	157
4. גם הפגמים הצורניים אשר נפלו בצוואה דוגמת שני צבעי העטים, והדבקת הקרטון, הינם פגמים שבית-המשפט מצא כי ראוי לרפאם, מאחר והוא שוכנע באומד-דעתו של המנוח	158
5. בית-המשפט יכול לעשות שימוש בסעיף 25 לחוק ולתקן את הפגם שנפל בדרך עשיית הביטול, דהיינו, בעניינו - היעדרו של תאריך הביטול, אם השתכנע כי התקיימו מרכיבי היסוד - הדברים נכתבו כולם בכתב היד של המצווה. כאמור - רכיב זה קיבל מענה באמצעות חוות-דעת המומחה שקבע שאכן מדובר בכתב ידו של המנוח	159
פרק י': כשרות לצוות - סעיף 26 לחוק הירושה	171

171.....	1. כללי
176.....	2. קטין
176.....	3. פסול-דין
177.....	4. צוואה שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה
182.....	5. חולה נפש
183.....	6. כשרות לצוות וצוואה בכתב יד - ההלכה הפסוקה
183.....	6.1 לא ניתן לנתק את האופן שבו כתב המנוח את התאריך לבין סוגיית צלילות דעתו של המנוח לערוך צוואה
183.....	6.2 כאשר הנתבעת אינה מנדבת פרטים, אינה מבהירה מתי בדיוק קיבלה את הצוואה השניה, לא ניתן לבדוק מה היה מצבו של המנוח בעת שחתם על הצוואה והאם ידע להבחין בטיבה
185.....	פרק י"א: אונס, איום, השפעה בלתי-הוגנת, תחבולה או תרמית - סעיף 30 לחוק הירושה
189.....	1. מבוא
190.....	2. אונס ואיום
190.....	2.1 כללי
191.....	2.2 יש לבטל את הצוואות המאוחרות, מהנימוק שאלו נערכו באיום ובכפייה, אשר לא פסקו עד פטירת המנוחה
194.....	3. השפעה בלתי-הוגנת
194.....	3.1 כללי
197.....	3.2 המבחנים להוכחת השפעה בלתי-הוגנת
197.....	3.2.1 כללי
197.....	3.2.2 מבחן התלות והעצמאות
198.....	3.2.3 מבחן התלות והסיוע
198.....	3.2.4 מבחן קשרי המצווה עם אחרים
199.....	3.2.5 מבחן נסיבות עריכת הצוואה
199.....	3.2.6 מבחן הנישול
200.....	3.2.7 מבחן הגיונה של הצוואה
200.....	4. תחבולה ותרמית
201.....	5. טעות
205.....	6. טעות בעובדה
206.....	7. טעות במניע
206.....	8. טעות שבדין
207.....	9. חולה נפש
207.....	10. טענות הנתבע בנוגע לקיומה של השפעה בלתי-הוגנת התבססו בעיקרן על השערות, חשדות ואף לעיתים לקו בחוסר היגיון ו/או סבירות
211.....	פרק י"ב: צוואה סתומה - סעיף 33 לחוק הירושה

1. כללי.....	211
2. אין בצוואה כל הפניה לרשימת הצאצאים שמתוכה יש לבחור זוכים. המנוחה איננה קובעת בין מי יש לחלק את אותה ירושה.....	214
3. הגשת שלושה תרגומים שונים, משפטים שלא מהווים הנחלה, היעדר הענקה, אין ציון מיהם הזוכים או היורשים.....	216
4. הוראה שהינה בלתי-אפשרית.....	217
5. כאשר אין להסיק באופן מפורש כי רצונה של המצווה הוא לבחור יורשים מבין כל אותם שמות שבאו לידי ביטוי במסמך או להסיק כי כל אחד מבין המוזכרים בצוואה יקבל מנה זהה למשנהו, הרי שאין מנוס אלא מלקבוע כי הצוואה הינה צוואה סתומה ודינה בטלות... 218	
פרק י"ג: צוואה בלתי-חוקית, בלתי-מוסרית, בלתי-אפשרית ונוגדת את תקנת הציבור - סעיף 34 לחוק הירושה.....	221
1. כללי.....	221
2. הוראת המצווה פסולה מכיוון שיש בה התנאה על הוראת חוק קוגנטית, שבלתי-ניתנת להתנאה.....	222
3. יש לאמץ פרשנות מרחיבה של הצוואה - הצוואה חלה על נכס אחר שנקנה תמורת הנכס שנמכר.....	223
4. צוואה בכתב יד - האם לנוכח העובדה שהוראות הצוואה מפצלות בין זכות הבעלות בנכס לבין הזכות לחלקים מהרכוש המשותף שהוצמדו לה מהוות הוראות בלתי-חוקיות?.....	224
פרק י"ד: צוואה לטובת מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה - סעיף 35 לחוק הירושה.....	233
1. כללי.....	233
2. צוואה המזכה את "מי שערך אותה".....	235
3. "עד לעשייתה".....	235
4. "לקח באופן אחר חלק בעריכתה".....	236
פרק ט"ו: סוגיות שונות.....	239
1. בחינת התשתית הראייתית מובילה למסקנה כי המנוחה לא גמרה בדעתה לערוך צוואה - מסמך לא חתום.....	239
2. היעדר גמירות דעת בצוואה.....	242
3. צוואה בכתב יד שאינה נושאת תאריך.....	243
4. כאשר עסקינן בצוואה בכתב יד שלא נשאה תאריך, על-פי הפסיקה מדובר בפגם הניתן לתיקון לפי סעיף 25 לחוק.....	255
5. אין מחלוקת בין הצדדים על כך שהצוואה נערכה בכתב ידה של המנוחה וכי שתי החתימות אשר מופיעות בתחתית המסמך לצד התאריכים 14.01.20 ו- 28.05.20 הינן חתימות ידה של המנוחה, ולכן על פניו מתקיימת הוראת סעיף 25(ב)(1) לחוק הירושה אשר קובעת כי מרכיב היסוד של צוואה בכתב יד מתקיים בעניינו, משום שהצוואה כולה נכתבה בכתב ידה של המצווה.....	255

6. המדובר בצוואה בכתב יד שתוכנה קצר מאוד ועל פניו נראית פשוטה. היקף הרכוש המוזכר בה הוא נכס אחד בלבד (החנות) אותו המנוח היה מעוניין להוריש לתובע (כמפורט לעיל). היות והצוואה נראית "פשוטה" ולא "מורכבת" ורק היותה אסמכתא לרצונו של המנוח ליתן את החנות לתובע, רצון עליו שב וחזר כל העת בפני בני משפחתו, יש בכך להוות אינדיקציה נוספת שנטל ההוכחה הגבוה ממילא להוכיח אי-כשירות לא הוכח.....	255
7. הלכה היא שתיקון או ביטול צוואה בדרך של תיקונים בכתב יד על גבי צוואה קודמת יוצר שתי צוואות נפרדות ועצמאיות מסוגים שונים: הצוואה המקורית, בנדון צוואת 2013 שנערכה בעדים, וצוואת 2020 שנערכה בכתב יד. בנוסף, אף שעיקר הצוואה החדשה מודפס ורק חלקים ממנה בכתב יד, היא מקיימת את דרישת הכתב ורואים בה כצוואה שנכתבה כולה בידי המצווה. אין מחלוקת שכל החתימות וכל הרישומים בכתב יד בצוואת 2020 ובנספח לה נכתבו על-ידי המנוח, וגם אין מחלוקת שהוראות צוואת 2020, הן הנחלת מלוא העזבון למבקשת ולילדי המנוח בחלקים שווים ביניהם, באופן שמשנה את הוראות צוואת 2013 בעניין זה. מכאן שדרישה צורנית זו מתקיימת בנדון.....	256
8. על-פי החוק, צוואה נעשית בכתב יד, בעדים, בפני רשות או בעל-פה (סעיף 18 לחוק). זוהי רשימה סגורה. בתי-המשפט לא הכירו בצורה אחרת או נוספת כבצוואה.....	256
9. באשר לעשיית צוואה בכתב יד וצוואה בעדים דורש החוק, בין היתר, חתימה של המוריש על הצוואה.....	256
10. סעיף 25 לחוק הירושה קובע כי על-מנת לתקן פגם שנפל בצוואה בכתב יד, יש תחילה לקבוע כי מתקיים מרכיב היסוד בצוואה והוא כי הצוואה כולה היא בכתב ידו של המצווה. זהו מרכיב היסוד שבלעדיו אין מקום כלל לדון ביתר הפגמים ועל-כן לא יכולות התובעות לבקש לתקן את הפגם שברכיב זה. למעשה בקשת התובעות 1 היא לתיקון הפגמים בכל רכיבי "צוואה בכתב יד" שכן מבקשת היא פרשנות רחבה וחריגה מהו כתב ידו של המנוח. לשיטת התובעות כל פעולה שנעשתה על-ידי המנוח יכולה להתפרש ככתב ידו, כך הקלדה של המנוח באמצעות לחיצה על מקשים באצבע יכולה לענות לשיטתה על ההגדרה "כתב יד". כשם שמסמך מודפס שיצא תחת ידו של המנוח אינו יכול להיחשב כצוואה בכתב יד, כך גם הודעות בדואר אלקטרוני, כך גם בענייננו, אוסף הודעות שנשלחו באמצעות אפליקצית להעברת מסרים, וואטסאפ.....	257